

Povišanje plač zahtevamo v interesu nas vseh. S to našo zahtevo postavljamo samo enega izmed glavnih temeljev za pasivno obrambo domovine. Sredstev za to povišanje ne bo treba dolgo iskati. Žrtvujejo naj jih tisti, ki imajo od momentane trgovske kon-

junktore ogromne dobičke. Nihče ne more zahtevati idealizma od širokih ljudskih plasti, če tega idealizma ne poznajo tisti, ki obstoječe razmere izkoriščajo samo v lastno dobro. H. H.

Naloga ljudske šole in učni načrti

Načelno stališče k resoluciji „Kmetijske zbornice“

Naloga ljudske šole je, usposobiti mladino za resnično življenje. Da more šola zado- stiti temu načelu, mora biti vzgojno delo pove- zano s stvarnostjo, t. j. z gospodarskimi, socialnimi in kulturnimi prilikami vasi.

Tem principom v marsičem ne zadovo- ljujejo današnji učni načrti. Prvič imajo do podrobnosti predpisano snov za vse predme- te in vse razrede. Opredeljena snov je enaka za vse šole v državi. S tem je učitelju od- vzeta možnost izbire snovi glede na življenjs- ke razmere šolskega okoliša. Kako more biti pouk domoroden, ko so točno in do podrob- nosti predpisane obravnavne teme! Kako more biti enaka snov realna slika danih raz- mer vasi v Slovenskih gorah in istotako nek- je v Južni Srbiji. Saj je vendar med tema vasema tolika razlika v gospodarskem, soci- alnem, kulturnem, narodnostnem, verskem in družabnem oziru! Pedagoški princip je, da mora biti vzgojstvo povezano s stvarnostjo. Drugič so predpisani učni predmeti in obrav- navne teme. Tem predmetom so točno do- ločene ure. Natančno predpisana snov pa otežuje kompleksno ali delovno obravnavo. Učitelj se mora strogo držati predpisanih ur in določenih tem. Učni načrt sam forsira predmetni pouk. Paradokso je zahtevati obravnavo v delovnih enotah, ko vendar učni načrt s svojimi temami tega ne dopu- šča! Sicer se dajo nekateri predmeti koncen- trirati, vendar je ta koncentracija le polovi- čarska. Vso točno opredeljeno snov ne mo- remo vedno strniti v del. enotah, n. pr. v zemljepisju je predpisana Jugoslavija, v zgo- dovini pa obravnavajo Egipta. Koncentracija je navadno zunanja, najpogosto notranja zveza med poedinimi predmeti in obravnavalnimi snovmi. Resničen delovni pouk zahteva, da so predmeti sami po sebi združeni v kom- plesku. Problem ali kompleks mora biti vzet iz resničnega življenja. Izhodišče in vračali- šče vsega šolskega dela mora biti v gospo- darskih, kulturnih, verskih in socialnih prilik- ah, t. j. v kmečkem občestvu.

Gornja izvajanja jasno pričajo, da je napačno naziranje, da naj ljudska šola posre- duje zgolj splošno naobrazbo, t. j. da naj se učence učijo vse predmete in vso predpisano snov. Z drugimi besedami, učence naj se nau- čijo zgolj mehanično računati, gladko čitati in lepo pisati. Drugo, zadnje čase posebno pogosto, mnenje pa je, da naj ljudska šola pripravljajo mladino za poklicno kmečko delo. Zagovorniki tega naziranja utemeljujejo svo- jo trditev s tem, da ostane 95 % mladine na kmečki grudi in je zato naloga šole, da goji več »kmetijstva«.

Katero mnenje je pravilno? Nobeno! Ljudska šola ne sme pospeševati zgolj meha- nične splošne naobrazbe, še manj pa sme postati neka strokovna kmetijsko - ljudska šola. Prvič je potrebno, da ima učence nekaj splošne izobrazbe, perden sploh moremo govo- riti o kakih nadaljnih kmetijskih ali kakih drugi izobrazbi. Najprej mora znati učence logično čitati, razumno računati, pravilno misliti in snažno pisati. Brez teh elementarnih »veščin« ni govora o kakih drugi izobrazbi. Edino splo- šna naobrazba, ki se izvaja po nekem dolo- čenem načrtu, je osnova, ki jamči za napre- dek ljudskega šolstva. Nadalje ne smemo pozabiti, da je ljudska šola v prvi vrsti vzgo- jevalnica, ki naj mladino vzgoji v dobre in poštene državljane. Tretjič bi bila gospodar- ska izobrazba preveč enostranska. Učitelj mora črpati obravnavno snov iz resničnega

življenja, t. j. iz gospodarskih, socialnih in kulturnih prilik vasi. Torej ne zgolj iz go- spodarskih panog! Otroci v teh letih še ni poklicno usmerjen in kar je še važnejše: kmet ni le v odnosu do svojega dela (potem bi bil le poljedelec!), temveč je v stiku z vsemi »življenjskimi« činitelji: z družino, va- sjo, občino, banovino, državo, z različnimi go- spodarskimi (banke, hranilnice, davkarji!), socialnimi, kulturnimi in verskimi zajednica- mi. Važen ni le odnos do zemlje, temveč še važnejše je razmerje do občestva. Najprej človek, dober in pošten član človeške zajed- nice, šele potem poljedelec, sadjar, gozdar, vinogradnik itd. V našem času kolektivizma tudi kmet ne more ostati sam, temveč mora iskati stik z vsemi činitelji občestvenega živ- ljenja. Ta razmišljanja nam v žarki luči ka- žejo življenjsko povezanost kmeta z družbo ter nam nazorno pričajo, kako zgrešena je ozka poklicna izobrazba. S tem seveda ne tr- dimo, da bi smela ljudska šola docela zane- mariti pripravo na poklicno delo. Odklanja- mo strokovno izobrazbo iz vseh kmetijskih panog, in se zavzemamo za praktično življenjs- ko obravnavo realnih problemov vasi. Šola mora gojiti čut skupnosti in zavest odgovor- nosti do kmečkega občestva. Posredovati mora življenjsko izobrazbo, t. j. ne poklicno, temveč mora učence predvsem opozoriti na socialne, kulturne in gospodarske probleme ter pripraviti mladino za aktivnejše udeležev- vanje v narodni, gospodarski in človeški za- jednici. Če bo šola to zanemarila, bo učence morda postal dober poljedelec, gozdar, vino- gradnik, v občestvenem življenju pa bo suha in mrtva veja. Učence mora spoznati vse te činitelje ter jih mora pravilno vrednotiti za korist vaše in narodne edinice. Vsaka eno- stranska strokovna izobrazba je smrt za ljud- sko šolo.

Vprašali boste: Kakšen bi naj torej bil učni načrt glede na spredaj postavljeno smot- er? Res je, da sedanji ne ustrežajo. Toda imajo tudi svojo dobro stran. S svojim siste- matičnim načrtom pospešujejo splošno na- obrazbo, ki je za vsakega kulturnega človeka nujno potrebna. Učence mora dobiti v ljud- ski šoli temeljno podlago, t. j. se mora nau- čiti razumno misliti, pravilno pisati, logično čitati in dobro računati. Seveda se mora načrt prav tako ozirati na resnično življenje ter mora upoštevati načelo domorodnosti in živ- ljenjske bližine. Najbolj bo zadovoljil tem principom okviren načrt, ki bo dopuščal svo- bodnejšo izbiro učne snovi in bolj življenjs- ko obravnavo. Pospeševati mora torej splo- šno naobrazbo v življenjsko kompleksnem delu. Okvir bo izpolnil vsak učitelj z živim življenjem. Nikoli pa ne smemo dopustiti, da bi se ljudska šola izpremenila v kmetijs- ko.

Še na eno stvar moramo opozoriti. Ali je glede na smoter ljudske šole potrebna kmetijska izobrazba učiteljstva? Ne trdimo, da bi ne bila potrebna praktična in poljudna obravnavo problemov iz posameznih kmetijs- kih panog. Toda neka druga naloga učiteljs- ča je važnejša: vzgoja vrednega in razum- nega človeka, t. j. oblikovanje učiteljeve osebnosti. Osebnostna vrednost in resnična volja ter ljubezen do mladine — to so vrednote pra- vega učitelja. Drugo pa bo učitelja naučilo resnično življenje.

Naloga učitelja in ljudske šole je vzgoja mladine v poštene člane resnične življenjske zajednice, t. j. vzgoja za dobre, poštene in značajne kmete — in ne za poljedelce!

može na kozarec vina in se zasedimo nekoli- ko v noč, kdo bi mu oponašal, resne pogovo- re imamo in vse polno skrbi za javni blagor in nekoliko »mijače je pač malenkost in ne pride v poštev.«

Župan je zadovoljno pokimal in se za- hvalil:

»To se mi je že itak zdelo, da o meni ne more biti govora. Prav tako ne o vas, možje. Velike skrbi leže na vaših ramenih, dan za dnem si ubijate glave z občinskimi posli in če se vsako leto parkrat poveselimo, je to vse naše plačilo. Prav res moramo najti nekoga drugega, ki je kriv.«

In znova so se zagledali v mizo in neka- teri so si grizli nohte, župan si je pa svečano prižgal smrdljivo pipo. Oči so mu iskale med možmi, dolgo so se lezle od obraza do obraza, nato so se ustavile na višnjevem nosu kr- čmarja Brenčeta.

»Kaj misliš, krčmar Brenče, če nisi ti kriv? Saj dokler je bila v fari ena sama krčma, se ni toliko popivalo in nekaj več miru je bilo ponoči. Ali ne pade nekoliko greha nate?«

»To ni res!« je poskočil Brenče in dvig- nil roki, kakor bi hotel priseči. »Prav nič več se ne popije, kakor poprej. Samo izgubo imam s krčmo, dasiravno točim najboljša dal- matinska vina in če bo šlo še kako leto na- prej kakor gre letos, bom vse skupaj zaprl in prenehal s kupčijo. In ali ne bo občina udarjena, ko bo dobila manj davkov.«

»Tisto je res,« je dejal župan po krat- kem premisleku, »ti si velik davkoplačevalec, tebe nikakor ne moremo obtožiti, sami sebi vendar ne bomo izpodjedali tal. Pa kdo bi bil kriv? Obljubi sem gosposki, da bomo našli krivca. Pomagajte mi!«

Spet so možje nekaj zabundali in pove- silili glave. Pa se je že oglašil drugi krčmar:

Novi razgledi

V vsem našem notranjem življenju se pojavljalo izpremembe, ki streme za tem, da popolnoma in temeljito prevržejo ono, kar je bilo. Nočemo se spuščati v razglabljanja, kakšno je bilo ono preteklo, dobro ali slabo, zgodovina bo nepristransko sodila preteklost in sedanost.

Ostane dejstvo, da se stvari izpreminja- jo, da se ustvarja pri nas nov red, ki hoče vsako stvar potisniti na neko, zanj določeno mesto. Kakšni in čigavi interesi bodo pri tem vodili in po katerih načelih se bo vsaka stvar odrezala na svoje mesto, ni znano. Mo- remo pa sklepati, da bo usoda vseh takšna, kakršno bo razpoložene odločujočih do stvari, ki ji bodo sodili mesto. Novi red bo odzval nazorov in dejanj tistih, ki ga vstvar- jajo.

Preteklost se označuje kot doba centra- lizma, birokracije, korupcije in vseh slabih izrastkov absolutističnih vlad, ki so se na- slanjale na svojo upravno silo.

Novi red se proglašuje za pravičnega, de- mokratičnega, avtonomnega in poštenega ter poudarja, da hoče idealno služiti ljudskim množicam. Ne bomo razpravljali o pojavih, ki dokazujejo, da hočenje še ni doseglo ure- sničenja, omenili bomo samo primer, ki do- kazuje, da hoče sistem množicam ugajati, dočim je koristnost dvomna.

Novi volilni red onemogoča državnim, banovinskim in občinskim uslužbenecem pa- sivno volilno pravico. Voljeni morejo biti za- stopniki najrazličnejših stanov in družbenih plasti, samo javnemu uradniku, ki predstavl- ja številčno zelo močan stan in tvori naj- večji del našega izobraženstva ter kakovost naravnega državnega ustroja, se jemlje ono, kar se nudi tudi najbolj zaostalemu neusluž- bencu.

Kakšni nagibi so odločali za odvzem pa- sivne volilne pravice javnim uslužbenecem, ni znano. Verjetno so odločali oni, ki so se že prej tolkkrat uporabljali, naj bo uradnik sa- mo poslušen izvrševalec vladnih odlokov. Pri tem se navikuje možnost, da uradnik kot kan- didat ne more biti enako pravičen do volil- cev, da bo pristranski in da more zlorabiti moč, ki mu jo daje služba, v lastne stran- karske namene.

Nočemo podpirati prejšnji volilni red, ki je določal, da mora poslanski kandidat - urad- nik, za čas kandidature podati ostavko na drž. službo. Niti nočemo dajati receptov, ka- ko naj se pristranskemu uradniku zavije vrat. Vse to znajo brez naših nasvetov spretno urediti. Ugotavljamo samo, da so načela de- mokracije, ki so zdaj najbolj v modi in se razglašajo na vsa usta, samo način, kako naj se voz zapele tja, kamor se hoče. Zato trdi- mo, da hoče sistem ugajati, ni mu pa za cilj demokratična pravičnost, ki vsem enako da- je in vsem enako jemlje. Po preteklosti, ki se je obešala na izobraženstvo in meščanstvo, hoče sedanost voziti po kmetijskih zelnikih, ter greši isti greh, ki je bil v preteklosti stor- jen, da sistem ni vseljidski in obče pravičen.

Ker pa ne more biti za celoto koristno, če se en ali več njenih delov zastopavlja, ne moremo soglašati z novim volilnim redom, ki jemlje uradništvu možnost aktivnega sode- lovanja pri vodstvu države.

Tako znajo učitelje v parlamentu zastopati analfabeti in gimnazijo in profesorje bi- ški ljudskošolski učenci, poštarje in železni- čarje pa mogoče gostilničarji — pa brez za- mere, niso ti krivi, da bodo morali zastopati stvari, ki se jih niso učili. Le univerzitetni profesorji bodo lahko zase govorili, za bano- vinske in občinske uradnike bodo pa mogoče skrbeli advokati.

Mogli bi upati, da bi vodilni člani vlade našli stik s stanovskimi društvi javnih usluž- bencev in bi se na ta način nadoknadila od- sotnost zastopnikov poedinih strok, brez ka- terih si ne moremo misliti uspešnega in ko- ristnega državnega ustroja. A preteklost je

pokazala, da vodstvo, ki je bilo izbrano, da štiti in neguje interese vseh članov te države, ni hotelo sodelovanja z učiteljsko organizaci- jo, ter da je na škodo šolstva in prosvete brez potrebe premeščalo učiteljstvo in ga oškodovalo pri napredovanjih.

Tako nam tudi bodočnost, z ozirom na zabranjeno pasivno volilno pravico, kaže kaj malo rožnate zarje za prospeh uradništva, ker so ga že v naprej izločili od svobodne be- sede v parlamentu in od odločilne moči za delo, za katerega je usposobljen in odgo- voren.

Tako se nam za naprej še v večji meri obetajo strici, ki bodo za naše glasove in po- nižne prošnje barantali z našo usodo in uso- do šolstva. Tako se bo še v naprej govorilo o klečeplastvu uradništva, o manjvrednosti učiteljstva, ki bo moralo odgovarjati za ne- uspeh svoj in šolstva, čegar ni hotelo in proti čemer se je borilo.

Ker moramo v vsakem času povzdigniti glas v obrambo pravic in ker je po prirodi naše službe same, nam nalozena skrb za šol- stvo, zahtevamo, da se vstvari stanje, ki bo nudilo pravo mesto učitelju kot človeku, kot uradniku in prosvetnemu delavcu še posebej.

Ker dosedanje vrednotenje učitelja, nje- govega dela in šole ni dalo koristnih rezulta- tov ne za učitelja, ne za šolo, moramo po- iskati nova pota za uspešno šolsko delo.

Najprilodnejše sodelovanje med učitelj- stvom in vodstvom državne uprave je možno po učiteljski zbornici. Samo tesno sodelova- nje med njo in prosvetnim ministrstvom mo- re vstvariti zdrave pogoje za uspešno šolsko in prosvetno delo. Preko učitelja ali celo proti njemu, pa je nemogoče voditi šolsko delo.

Novi volilni red je zopet poizkus, na ka- tero mesto naj se postavi uradništvo. To pot so ga dali v ozadje, da ne bo v napoto pri raznih novih ukrepih. Ker pa je to proti na- ravnemu zakonu enakopravnosti, bo žel enak uspeh, kakor vsi podobni poizkusi, ki niso videli obče, splošne pravice.

Zato je naša prva zahteva, da se da pa- sivna volilna pravica tudi javnim uslužben- cem, ker nočemo biti stolček za razne podpla- te, ki bodo stopali po nas.

Rešitev je v obči enakopravnosti in v sodelovanju prosvetnega ministrstva z učiteljsko zbornico, a dokler te ni, z njegovo stanovsko organizacijo. Db.

Učiteljska fiskarna

—t V Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani dobite vsakovrstne zvezke za šolo v brezhibni izdelavi. Vsak zvezek je oprem- ljen z dobrim pivnikom. Potrebujete noteze, bloke, beležnice, nabavite si jih istotam.

—t Kadar boste potrebovali kakršno koli obliko in barvo pisemskega papirja, zapom- nite si, da ima Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani veliko izbiro.

—t Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljub- ljani ima veliko zalogo razglednic. V vsakem oziru boste postreženi, če si jih ogledate.

—t Peresa, svinčnike, kuverte, črnila, pi- sarniške in šolske potrebščine si najceneje dobavite v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

—t Iskreno priporočamo knjižico ing. Stanka Dimnika: Kako naj si uredimo naše domove za obrambo pred letalskimi napadi. Cena knjižici 5 din. Pri večjem odjemu 10% popust.

Znova so povsili glave, župan je bil je- zen, ker mu je ugasnila pipa, iskal je kresil- nik in jezno godrnjal. Naposled se je krčmar- ju Brenčetu zasvetilo lice.

»Ga že imam!« je vzkliknil navdušeno in poskočil. »Tudi jaz dam po seji bokal naj- boljše za dobro misel.«

»Kdo je krivec?« je počasi vprašal žu- pan in pogledal izpod čela.

»Nihče drugi kot učenik, kdo naj pač bo, ali ne?«

»Učenik,« se je popraskal eden, »saj ta ne gre nikoli v krčmo. Kdo ga je že videl pijanega?«

»Prav zato je krivec. Tako obnašanje je sumljivo. In nekoga pač moramo najti. Kaj se vam zdi?«

Tudi drugi krčmar je pritrdil. To pač ne more biti pravičen človek, če nikoli ne pride v njegove krčmo. Ali vendar tega ne razu- mejo?

Počasi so vsi pritrdili. Tudi župan se je potolažil. Nekdo mora biti kriv, kaj pa ho- čejo!

In čez štirinajst dni je dobil stari učenik dekret, da je premeščen iz Butal v hribe. Za- čudil se je in šel vprašat, kakšen da je vzrok in kdaj se je pregrešil.

»Tako in tako,« je dejal župan, »ljudstvo vas je obsodilo, da ste kriv tega pijančevanja in ponočevanja, vse te nemorale, ki se je začela širiti pri nas.«

Učenik je zmajal z glavo, da to pač ni mogoče. Župan je pa svarilno povzdignil prst, da ljudstvo že ve, kaj dela in da se nikoli ne zmoti.

Učenik se je pobožno pokrival in odšel v hribe, zakaj ljudstvo je nezmotljivo in od- krije vsak greh.

M. Nagajka:

Butalski detektivi

Sešli so se butalski možje, tako rekoč sol naroda, in težke skrbi so jih prevzemale. Huda žival se je razmnožila po Butalah, segla je z ostrimi kremplji skoraj v vsako hišo in napolnila vso dolino s trepetom. Bila je ta žival pijančevanje in duhovni gospod je ne- prestano grmel z lece, da je treba nekaj ukre- niti, da se ne bo mladina pohujševala in za- pravljala denarja. Bila je pa vse skupaj težka stvar, oba krčmarja sta bila občinska moža in možje niso hoteli pljuvati v lastno skledo, že zaradi tujskega prometa ne in zaradi pri- jateljstva.

»Težka stvar, zares težka stvar,« si je pogladil dolgo brado sivi župan. »Take na- loge še nismo imeli pred seboj. Bilo je že mnogo stvari, celo zelo nujne so bile, na primer kidanje snega in preganjanje kobilic, tega alkoholnega vprašanja se pa še nismo to- tilo. Kaj mislite, tovariši, nekaj bo vendarle treba ukreniti. Vsekakor moramo poiskati, kdo je kriv pohujšanja in nemorale, kdo je to zanesel med naše čednostno ljudstvo, kdo se ni zadosti uprl.«

»To je treba premisliti, seveda,« so se oddahnili vsi možje. Zagrebli so si roke v brade in lase in pričeli misliti.

»Župan na noben način ni kriv,« je dejal končno eden, »tega sploh ne smemo misliti. Župan je častivredna oseba in ga ne smemo ponižati. Kdaj se je še slišalo, da bi se butal- ski župan ne brizgal za blaginjo svojega na- roda, kdo je že opazil, da mu ne daje ob vsaki priliki dobrega vzgleda. Ali je dal že kdaj župan razglasiti, naj mladina popiva in naj ponočuje? No, če sem in tja povabi nas